

Kreatywna Europa
2021-2027
komponent Kultura

Nagrody i inicjatywy Unii Europejskiej dla sektora kultury

Kreatywna Europa 2021-2027 to unijny program wspierający europejskie działania z sektorów kultury, kreatywnego i audiowizualnego.

W ramach programu realizowane są projekty, których celem jest:

- wspieranie ponadnarodowego obiegu europejskich dzieł i twórców,
- ochrona i propagowanie różnorodności kulturowej i językowej oraz europejskiego dziedzictwa kulturowego,
- profesjonalizacja i zwiększanie konkurencyjności sektorów na rynku globalnym,
- wykorzystanie technologii i wdrażanie innowacji w sektorach, dostosowanie sektorów do zmiany cyfrowej,
- rozwój publiczności i docieranie do nowych grup odbiorców,
- włączanie społeczne poprzez kulturę i sztukę,
- zrównoważony rozwój i zielona transformacja sektorów,
- wsparcie współpracy ponadnarodowej na rzecz rozwiązań służących rozwojowi polityk oraz budowania potencjału sektorów.

Program składa się z trzech komponentów:

- **komponent MEDIA** – skierowany do sektora audiowizualnego,
- **komponent Kultura** – skierowany do sektorów kultury i kreatywnego,
- **komponent międzysektorowy** – wspiera współpracę między sektorami i obejmuje sektor mediów informacyjnych.

Na realizację programu Kreatywna Europa w latach 2021-2027 zaplanowano 2,44 mld euro. Za jego wdrożenie oraz podejmowanie decyzji dotyczących udzielenia wsparcia z funduszy Unii Europejskiej odpowiedzialna jest Komisja Europejska. Europejska Agencja Wykonawcza ds. Edukacji i Kultury zarządza programem pod nadzorem i w imieniu Komisji Europejskiej.

Komponent Kultura

Komponent Kultura wspiera działania realizowane we wszystkich obszarach kultury i sztuki, z wyłączeniem sektora audiowizualnego, dla którego przeznaczony jest komponent MEDIA.

Projekty realizowane dzięki wsparciu komponentu Kultura mają rozwijać współpracę ponadnarodową, potencjał i zasięg działania europejskich sektorów kultury i kreatywnego, a także przyczyniać się do profesjonalizacji i wzrostu konkurencyjności sektorów na globalnym rynku. O grant w ramach komponentu Kultura mogą ubiegać się podmioty mające siedzibę w krajach biorących udział w programie tj. wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz kraje wymienione w aktualizowanym zestawieniu Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury.

Komponent oferuje wsparcie w ramach następujących obszarów grantowych:

- Projekty współpracy europejskiej,
- Wsparcie obiegu literatury europejskiej,
- Platformy europejskie,
- Sieci europejskie,
- Culture Moves Europe | program mobilności.

Creative Europe Desk Polska

W Polsce program reprezentuje Creative Europe Desk Polska. Informuje o możliwościach pozyskania grantów na europejskie działania kulturalne, kreatywne i audiowizualne, pomaga w poszukiwaniu partnerów zagranicznych do projektów, prowadzi konsultacje, organizuje warsztaty i spotkania wspierające wnioskodawców oraz odpowiada za promocję programu.

Komisja Europejska, chcąc zwiększyć widoczność europejskiego sektora kultury i audiowizualnego, wspiera różnego rodzaju działania i nagrody w ramach programu Kreatywna Europa. Tego typu inicjatywy mają na celu wyróżnienie osiągnięć artystów, twórców i reprezentantów sfery kultury, podkreślenie ich wyjątkowości i doskonałości oraz zwiększenie świadomości o kulturze i dziedzictwie Europy.

Poza bezpośrednim wsparciem w postaci grantów przydzielanych na międzynarodowe projekty kulturalne, w ramach komponentu Kultury wspierane są:

- **Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie literatury - European Union Prize for Literature**
- **Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie dziedzictwa kulturowego - Europa Nostra**
- **Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie architektury współczesnej im. Mies van der Rohego**
- **Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie muzyki współczesnej – Music Moves Europe Awards**

Różnorodność kultury europejskiej jest promowana także w ramach popularnej inicjatywy jaką jest - **Europejska Stolica Kultury**. Tytuł ESK jest szansą na promocję miast i regionów, zaprezentowanie ich wkładu kulturalnego i artystycznego w europejską kulturę i sztukę, przyciągnięcie międzynarodowej publiczności i turystów, a także aktualizację strategii rozwoju poprzez działalność kulturalną.

Program Kreatywna Europa zwraca uwagę także na promocję dziedzictwa kulturowego w Europie, które corocznie promowane jest w ramach **Europejskich Dni Dziedzictwa**. Poza tym obiekty dziedzictwa kulturowego, które odegrały szczególną rolę w kształtowaniu historii i kultury Europy zostają wyróżnione **Znakiem Dziedzictwa Europejskiego**.

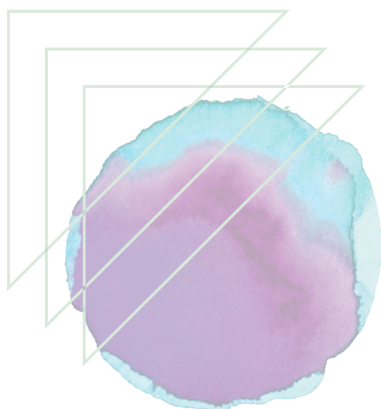
Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie dziedzictwa kulturowego – Europa Nostra

Nagroda ustanowiona została w 2002 roku przez Komisję Europejską. Jest to najbardziej prestiżowe wyróżnienie, które promuje najlepsze osiągnięcia związane z konserwacją dziedzictwa, zarządzaniem, badaniami, edukacją i komunikacją. Przyczynia się w ten sposób do zwiększenia widoczności dziedzictwa kulturowego jako istotnego zasobu europejskiego społeczeństwa i ekonomii.

Zgłoszenia kandydatów przyjmowane są do jesieni każdego roku. Następnie na początku następnego roku zbiera się kapituła oceniająca nadesłane aplikacje. Składa się ona z kilkusobowych grup ekspertów pochodzących z różnych krajów, mających unikalną wiedzę i imponujące doświadczenie w danej kategorii konkursowej. Lista laureatów ogłaszana jest wiosną, a ceremonia wręczenia nagród organizowana jest co roku w innym europejskim mieście.

Rok rocznie nagradzanych jest 30 działań z całej Europy. Siedem z nich dodatkowo otrzymuje grand prix oraz nagrodę finansową w wysokości 10 tys. euro. Poprzez internetowe głosowanie swoją nagrodę przyznaje również publiczność.

Więcej informacji: www.europanostra.org

Polskimi laureatami nagrody Europa Nostra w ostatnich latach są m.in.:

- projekt Sieć Tramontana III (Polska, Francja, Włochy, Portugalia i Hiszpania), poświęcony badaniom nad materialnym i niematerialnym dziedzictwem regionów górskich w Europie (2020)
- wystawa Auschwitz. Nie tak dawno. Nie tak daleko (Polska/Hiszpania), powstała z okazji 75. rocznicy wyzwolenia największego nazistowskiego obozu koncentracyjnego (Grand Prix 2020)
- wystawa stała w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku (Polska, 2021)
- projekt SILKOW (Polska, Francja, Włochy, Niemcy, Słowenia i Hiszpania) (Grand Prix 2022)
- TISZ Festiwal Żywności Żydowskiej (Polska, 2022)
- Elżbieta Szumska, Złoty Stok (Polska, 2022)

Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie literatury – European Union Prize for Literature

Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie literatury przyznawana jest corocznie od 2009 r. i ma na celu zwrócenie uwagi na kreatywność i różnorodność bogactwa współczesnej literatury europejskiej w zakresie fikcji literackiej, wzmocnienie obiegu literatury w Europie, zwiększenie transgranicznej sprzedaży książek oraz wzbudzenie zainteresowania zagranicznymi utworami literackimi.

Dzięki wyróżnieniu utwory laureatów docierają do szerszej, międzynarodowej publiczności oraz czytelników z zagranicy.

Nagroda przyznawana jest autorom powieści, którzy nie zdobyli jeszcze międzynarodowej rozpoznawalności, lecz ich książki stanowią niezwykle cenną wartość dla świata literatury, a dotychczasowy dorobek potwierdza ich profesjonalizm. Laureaci otrzymują nagrodę w wysokości 5 tys. euro oraz możliwość promowania swojej twórczości na największych targach książki w Europie.

Każdego roku krajowe jury reprezentujące środowisko wydawnicze i sektor książek nominuje do nagrody grupę rodzimych kandydatów. Następnie siedmioosobowe jury wyłania jednego zwycięzcę spośród wszystkich nominowanych oraz przyznaje pięć wyróżnień specjalnych*.

Więcej informacji: www.euprizeliterature.eu

Laureaci nagrody z Polski:

- „Lód” – Jacek Dukaj (2009 r.)
- „Pensjonat” – Piotr Paziński (2012 r.)
- „Magik” – Magdalena Parys (2015 r.)
- „Frajda” – Marta Dzido (2019 r.)

Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie muzyki współczesnej – Music Moves Europe Awards

Music Moves Europe Awards to nagroda przyznawana wschodzącym europejskim artystom tworzącym muzykę popularną i współczesną. Wyróżnienie ma wesprzeć ich kariery, rozpoznawalność i dotarcie do szerszej publiczności.

Nominowani artyści są wybierani na podstawie ilościowej i jakościowej analizy danych oraz rekomendacji profesjonalistów muzycznych z całej Europy. Spośród nominowanych artystów niezależne jury składające się z pięciu profesjonalistów z branży muzycznej przyznaje nagrodę główną Music Moves Europe Awards oraz pięć wyróżnień. Laureaci otrzymują po 10 000 euro, a zdobywca nagrody Grand Jury Award otrzymuje dodatkowo voucher na wsparcie preekologicznej trasy koncertowej. Natomiast zwycięzca nagrody publiczności otrzymuje 5 000 euro.

Więcej informacji: www.mmeawards.eu

* Zmiana w organizacji Nagrody nastąpiła w 2022 roku.

Nagroda Unii Europejskiej w dziedzinie architektury współczesnej im. Mies van der Roego

Nagroda przyznawana jest od 1988 roku w systemie dwuletnim, a jej celem jest wyeksponowanie doskonałych przykładów dzieł architektonicznych. Oprócz nagrody głównej przyznawane jest również wyróżnienie Emerging Architect dla najlepszego młodego architekta, które nagradza pojedynczy projekt architektoniczny. Przedsięwzięcie ma na celu podniesienie świadomości o doskonałości w dziedzinie architektury, zwracając uwagę na wkład europejskich profesjonalistów w rozwój nowych koncepcji architektonicznych, technik i technologii. Dodatkowo podkreśla zaangażowanie Unii Europejskiej we wspieranie architektury jako ważnego elementu odzwierciedlającego zarówno zróżnicowanie europejskiej ekspresji architektonicznej, jak i jej roli jako ogniwa jednoczącego i określającego wspólną kulturę europejską.

Inicjatywa jest zarządzana przez Komisję Europejską we współpracy z Fundacją Mies van der Roego, która ma siedzibę w Barcelonie.

Do otrzymania nagrody uprawnieni są europejscy autorzy projektów architektonicznych wybudowanych w krajach uczestniczących w programie Kreatywna Europa.

Dodatkową nagrodą, przyznaną od 2016 roku, jest Young Talent Architecture Award (YTAA). Mogą ją otrzymać młodzi absolwenci architektury, architektury krajobrazu oraz urbanistyki w początkowym stadium ich zawodowej kariery.

Więcej informacji: www.miesarch.com

W ostatnich latach do grona zwycięzców nagrody Unii Europejskiej w dziedzinie architektury współczesnej dołączyła Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie.

Europejska Stolica Kultury

Inicjatorem Europejskich Miast Kultury była grecka minister kultury Melina Mercouri, która w 1985 roku przedstawiła swój pomysł podczas spotkania Rady Unii Europejskiej. Inicjatywa szybko się przyjęła, a pierwszym Europejskim Miastem Kultury były greckie Ateny. Od początku celami przyznawania tytułu były prezentacja i promocja na arenie międzynarodowej dorobku kulturalnego i artystycznego danego miasta oraz budowanie poczucia przynależności do europejskiej wspólnoty kulturowej, przy jednoczesnej trosce o zachowanie różnorodności.

W 1999 nazwę zmieniono na Europejskie Stolice Kultury, wprowadzono też zmiany procedury wyboru miast-organizatorów, które obowiązują od 2005. Co roku typowane są dwa państwa z Unii Europejskiej, z których chętne miasta na kilka lat wcześniej składają swoje kandydatury. Spośród zgłoszonych miast Unia Europejska wybiera po jednym z obu państw. Ponadto, od 2021 roku co trzy lata będzie wybierana trzecia stolica, z państwa będącego kandydatem do Unii Europejskiej lub należącego do EFTA.

Ważnym momentem w historii inicjatywy był rok 2000, w którym, wyjątkowo, dla uczczenia nowego tysiąclecia, aż dziewięć europejskich miast, w tym Kraków, mogło cieszyć się tym prestiżowym tytułem. W 2016 roku ten zaszczytny tytuł należał do Wrocławia (wraz z hiszpańskim miastem San Sebastian), gdzie zorganizowano 2 tysiące wydarzeń kulturalnych, w których uczestniczyło 5,2 milionów widzów.

Kolejny tytuł ESK przypadnie polskiemu miastu w 2029 roku.

Znak Dziedzictwa Europejskiego

Znak Dziedzictwa Europejskiego jest wyróżnieniem przyznawanym obiektom dziedzictwa kulturowego, które odegrały szczególną rolę w kształtowaniu historii i kultury Europy lub rozwoju wartości stanowiących fundament integracji europejskiej.

Ogólnym celem Znak Dziedzictwa Europejskiego jest wzmocnienie u obywateli europejskich, w szczególności u młodych ludzi, poczucia przynależności do Unii Europejskiej, w oparciu o wspólne wartości i elementy europejskiej historii i dziedzictwa kulturowego, a także uznanie walorów różnorodności krajowej i regionalnej oraz wzmocnienie wzajemnego zrozumienia i dialogu międzykulturowego.

Mając na uwadze powyższy cel, Znak Dziedzictwa Europejskiego jest przyznawany obiektom, które mają silną europejską wartość symboliczną i podkreślają wspólną historię Europy i budowania Unii Europejskiej oraz europejskie wartości i prawa człowieka będące fundamentem procesu integracji europejskiej.

Więcej informacji: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/initiatives-and-success-stories/european-heritage-label>

Polskie obiekty uhonorowane ZDE:

- Unia Lubelska, zawarta między Polską i Litwą w 1569 roku – Kościół p. w. Św. Stanisława wraz z Klasztorem Dominikanów, Kościół św. Trójcy, pomnik Unii Lubelskiej
- Historyczna Stocznia Gdańska – obiekty związane z powstaniem „Solidarności”
- Konstytucja 3 Maja
- Cmentarz wojenny nr 123 - Łużna-Pustki z okresu I wojny światowej
- Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach
- Osiedla Werkbundu (Austria, Czechy, Niemcy, Polska)

Europejskie Dni Dziedzictwa

Europejskie Dni Dziedzictwa to cykliczny europejski projekt kulturalny, społeczny i edukacyjny. W ramach inicjatywy co roku we wrześniu można bezpłatnie zwiedzić najciekawsze zabytki w swojej okolicy, nawet te na co dzień niedostępne oraz skorzystać z szerokiego wachlarza wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych, takich jak, koncerty, wystawy, festyny historyczne, prezentacje ginących zawodów, wykłady, kiermasze wyrobów artystycznych i rzemieślniczych. Głównym celem Europejskich Dni Dziedzictwa jest edukacja historyczna i kulturalna, promowanie różnorodności regionalnego dziedzictwa kulturowego, podkreślenie wspólnych korzeni kultury europejskiej oraz propagowanie dialogu międzykulturowego.

Europejskie Dni Dziedzictwa to wspólna inicjatywa Rady Europy i Unii Europejskiej. Idea EDD narodziła się 3 października 1985 roku w Granadzie podczas II Konferencji Rady Europy. Francuski minister kultury zaproponował wtedy rozszerzenie na cały kontynent zainicjowanych we Francji rok wcześniej Dni Otwartych Zabytków, podczas których po raz pierwszy wszyscy mogli bezpłatnie odwiedzić obiekty zwykle zamknięte dla zwiedzających. Przez kolejne lata inicjatywa ta cieszyła się dużym zainteresowaniem i poparciem społecznym. Dlatego w 1991 roku Rada Europy zdecydowała się ustanowić Europejskie Dni Dziedzictwa. Polska włączyła się do akcji w 1993 roku.

Każdej edycji EDD towarzyszy temat przewodni, którego wybór jest nie lada wyzwaniem – musi on umożliwić organizację atrakcyjnych wydarzeń we wszystkich zakątkach kraju, bez względu na region i bogactwo miejscowej spuścizny kulturowej.

Więcej informacji: www.europeanheritagedays.com

Creative Europe Desk Polska

Al. Ujazdowskie 41

00-540 Warszawa

☎ +48 22 44 76 180

✉ info@kreatywna-europa.eu

🌐 www.kreatywna-europa.eu

📘 www.facebook.com/kreatywnaeuropa

📷 www.instagram.com/creative_europe_desk_polska

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Publikacja została sfinansowana przy wsparciu Komisji Europejskiej oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wyraża ona jedynie opinie jej autorów, a Komisja oraz MKiDN nie mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności w zakresie wykorzystania informacji w niej zawartych.